

Nr 62

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anordnande av en fångvårdsanstalt i Uppsala för studiebegåvade intagna; given Stockholms slott den 5 mars 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Propositionens huvudsakliga innehåll

Förslag framläggs att i Uppsala anordna en fångvårdsanstalt för studiebegåvade intagna.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 5 mars 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME SVEN-ERIC NILSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, fråga om *anordnande av en fångvårdsanstalt i Uppsala för studiebegåvade intagna* och anför.

Såsom framhålls i årets statsverksproposition (bil. 4 s. 72) har kriminalvårdsstyrelsen föreslagit, att i Uppsala skall anordnas en särskild anstalt om 20 platser för studiebegåvade intagna, där teoretisk undervisning skall kunna meddelas på olika stadier.

Kriminalvårdsstyrelsen (skr. 24/8 1964) framhåller, att teoretiska studier i organiserad form — frånsett vad som är att hänföra till fritidssysselsättning — för närvarande endast bedrivs vid ungdomsanstalterna och då enbart som komplettering till den praktiska yrkesutbildning, som ungdomsfängelseinstitutet är avsett att ge. Studiemöjligheter i övrigt saknas. En utväg att råda bot på denna brist har yppats genom att styrelsen beretts möjlighet att få förhyra två barackbyggnader, som skall uppföras på mark, som kriminalvården disponerar i Uppsala. Styrelsen föreslår, att intagna, som hänvisas till den nya anstalten, skall få tillfälle att under kontrollerade former uteslutande ägna sig åt studier. Arten och inriktningen av studierna får avgöras från fall till fall beroende på den enskildes förutsättningar men bör i princip omspänna allt från elementär utbildning av grundskolekaraktär till akademiska studier av avancerat slag. Erforderlig lärarpersonal tänker sig styrelsen rekrytera bland den universitetsstuderande ungdomen. Den nya anstalten bör inta en helt självständig ställning i förhållande till den befintliga Uppsalaanstalten. I räjonghänseende bör den tillföras ungdomsgruppen, vilket dock inte skall utgöra hinder för att även studiebegåvade intagna av andra kategorier och åldrar hänvisas dit. Någon arbetsdrift skall inte förekomma vid anstalten och därför behövs inte någon arbetsledarpersonal. Eftersom mat kan levereras från annat håll behövs inte heller någon ekonomipersonal. Med hänsyn härtill torde persona-

len vid anstalten i avvaktan på närmare erfarenheter kunna begränsas till en rektor i Ao 23, en förste tillsynsman i Ae 13 och fyra vårdare i Ae 10.

Över kriminalvårdsstyrelsens förslag att anordna en anstalt för studiebegåvade intagna har *remissyttranden* avgetts av statskontoret, skolöverstyrelsen, universitetskanslersämbetet och Sveriges Förenade Studentkårer, som alla tillstyrker förslaget.

Universitetskanslersämbetet finner förslaget angeläget och anser, att det snarast bör realiseras.

Skolöverstyrelsen finner det vara av värde, att möjligheter skapas för studiebegåvade intagna att bedriva teoretiska studier i organiserad form. Den planerade studiegården i Uppsala synes vara en god lösning särskilt med tanke på de resurser, som finns på orten att skaffa lärare bland universitetsstudierande. Överstyrelsen anser det viktigt, att en rektor förordnas som ledare för undervisningen med tanke på att de olika stadier, som kan komma i fråga, kommer att ställa stora krav på ledningen. Överstyrelsen förutsätter, att medel ställs till förfogande för timplärare.

Sveriges Förenade Studentkårer anser det utomordentligt glädjande, att det studiebegåvade klienteletts möjligheter att mera planmässigt kunna bedriva studier på detta sätt uppmärksammas. Den föreslagna utbildningsformen måste emellertid betraktas som en försöksverksamhet. De pedagogiska metoderna bör utprovas och undervisningen organiseras i samarbete med pedagogiska institutionen vid universitetet i Uppsala. Samarbete pågår redan nu mellan institutionen och kriminalvårdens organ i Uppsala. Sedan 1960 har ca 1 200 intagna vid ungdomsanstalten i Uppsala genomgått en s. k. liten anlagsundersökning genom institutionens försorg. Därvid har framkommit ett stort intresse för utbildning i olika former hos de undersökta och påfallande många har visat sig ha fallenhet för vidareutbildning.

Statskontoret tillstyrker, att verksamheten tills närmare erfarenheter vunnits får genomföras på försök i enlighet med kriminalvårdsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Det är en väsentlig uppgift för kriminalvården att vänja de intagna i fångvårdsanstalterna vid ordnade arbetsförhållanden och att ge särskilt de yngre av dem tillfälle till sådan yrkesutbildning som kan vara dem till nytta efter frigivningen. Fångvårdens arbetsdrift har härvid under senare år kommit att få allt större betydelse. Arbetsdriften är i dag väl utrustad och rikt differentierad. Det sistnämnda är inte minst betydelsefullt. Arbetet bör för den intagne te sig meningsfullt och svara mot hans förutsättningar och intressen. Inte alla passar in i de moderna anstaltens storverkstäder eller uppfyller kraven för det fysiskt ansträngande skogs- och jordbruks-

Kungl. Maj:ts proposition nr 62 år 1965

arbetet. De kan då ofta hänvisas till fångvårdens småindustri eller till mer terapibetonade sysselsättningsgrenar. Det finns emellertid som regel inte möjlighet för intagna som visar utpräglad fallenhet för teoretiska studier att ägna sig åt sådana annat än på fritid. Särskilt med tanke på det yngre klientelet skulle det var av stort värde att inom fångvårdens ram kunna ta hand om de klart studiebegåvade och utveckla deras möjligheter.

Jag ansluter mig i likhet med remissinstanserna till kriminalvårdsstyrelsens förslag att i Uppsala skall anordnas en särskild anstalt om 20 platser för studiebegåvat fångvårdsklientel. Undervisning skall kunna lämnas såväl på högre som på lägre stadium. Verksamheten bör bedrivas under samma krav på arbetsdisciplin som sysselsättningen vid övriga fångvårdsanstalter. Det är viktigt att studiearbetet sker i ordnade och kontrollerade former. Anstalten måste därför stå under vårdmässigt och pedagogiskt väl kvalificerad ledning.

Som styrelsen föreslagit torde vid anstalten böra finnas tjänster för en rektor och viss tillsynspersonal. Verksamheten bör tills vidare bedrivas försöksvis och tjänsterna bör därför i avvaktan på närmare erfarenheter vara extra. Medel torde dessutom ställas till förfogande för arvoden till lärare. Kostnaderna för löner och arvoden beräknar jag till 170 000 kr. Dessa kostnader bör bestridas från anslaget Fångvårdsanstalterna: Avlöningar, vars anslagspost Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i statsverkspropositionen upptagits som förslagsvis betecknad. Anslaget kan alltså komma att i motsvarande mån belastas med högre belopp än som beräknats i statsverkspropositionen. Medel till hyror och andra omkostnader för driften av anstalten kan beräknas stå till kriminalvårdsstyrelsens förfogande inom ramen för vad som upptagits i statsverkspropositionen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de riktlinjer som jag angett i det föregående för anordnande av en fångvårdsanstalt i Uppsala för studiebegåvade intagna.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Mats Larsson